

Szerkesztő: Körmendy Regina

LELŐ

HELY

Ásványgyűjtői hírlevél

2012/I. szám

"Nemes serpentin" (klorit)

Fénykép: Körmendy Regina

Tartalom

A rumpersdorfi serpentin-kőfejtő ásványai (Burgenland, Ausztria)	2
A verőcei szénbánya újrafelfedezése	10
Meleg-hegyi MAMIT-tábor és utóélete	17
Hírek	23
Folytatódik az „Ásványok, ősmaradványok és lelőhelyeik védetté nyilvánításáról” szóló jogszabály előkészítése	
LAPIS-fotópályázat	
A cremlingeni Ichtyosaurus – még sem haltak ki a jurában?	

A rumpersdorfi serpentinit-kőfejtő ásványai (Burgenland, Ausztria)

A rumpersdorfi Postmann-kőfejtővel először 1999-ben, a Loránt Csanád által vezetett velemi MAMIT-táborban ismerkedtem meg, az egy hetes táborban sok burgenlandi lelőhelyet kerestünk fel és az egyik esős nap végén még sor kerülhetett a Postmann-bányára, ahol éppen még sötétedés előtt beiktathattunk egy rövid gyűjtést. Nagyon ígéretesnek tűnt az akkoriban még nem túl nagy kőfejtő, így a 2006-ban és 2009-ben szervezett burgenlandi TIT-túránk egyik célpontja lett, és most már jó fél napot szántunk a gyűjtésre az azóta jelentősen megnőtt kőfejtőre. 2006-ban még kiadós vezetést is kaptunk, mivel üzemidőben jártunk a bányában, akkor csodálhattuk meg először, miképpen fér meg egy zajban, porban fürdő bánya egy idillikus bányatóval, hatalmas halakkal és békésen úszkáló, a dolgozók által kényeztetett vadkacsákkal.

A bányák hátsó fala 2006-ban

A jobb oldali bányafal 2006-ban

A bányák látképe 2006-ban

Halastó a bányában 2006-ban

A bányák jobb oldali sarka, itt találtuk a legtöbb ritkaságot 2009-ben

TIT-es kvarcvadászok 2009-ben

A kőfejtő elhelyezése, geológiai viszonyai

A Postmann-kőfejtő a Rumpersdorf-tól kb. 2,5 km-re fekvő Erdődy-árokban fekszik. Az ott fejtett serpentinit az ún. Rohonci egységhez tartozik, a serpentinitek fekéje zöldpala, a környékén fillitek és ofikarbonátok képződtek. A kőzettest erősen töredezett, a repedések mentén kvarc, kalcedon, kalcit, tremolit, krizotil, talk rakódott le, egyes helyeken tömegesen megjelenik a magnetit és pirít. A

metamorf kőzetek olivindús peridotitból alakultak ki, párhuzamosan a Magas Tauern penninikumával. Az utolsó metamorf átalakulás a zöldpalában ment végbe, 22-19 millió évvel ezelőtt. . A Rohonci ablak szerpentinitjei helyenként a 260 méter vastagságot is elérik. A most is üzemben lévő kőfejtőt 4 szinten művelik és a lefejtett kőzetet helyben dolgozzák fel, az éves termelés 350-500 e tonna körül, út- és vízepítési célokra használják, Magyarország nyugati részén is találkozhatunk vele.

A Postmann-üzem a magyar üzemekkel is rendelkező Klöcher Basalt Gmbh-hoz tartozik.

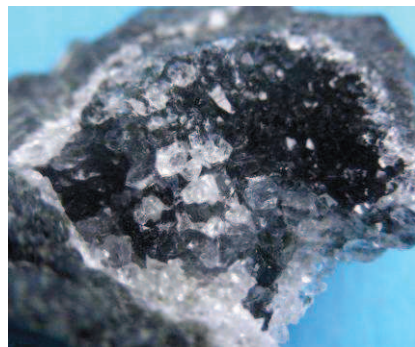

A Postmann-bánya 2010-ben készült látképe Google-on

A kőfejtő ásványai

Míg 1999-ben a kőfejtőben a szerpentin-ásványok mellett csak kvarc, kalcedon, kalcit és magnetit került elő, a későbbi gyűjtések még olyan ásványokat produkáltak, amelyek osztrák gyűjtők sem írtak le (pl. gránát). Az uralkodó repedéskitöltés a kvarc, mely 1-5 mm-es zömök, gyakran kissé homályos szintelen kristályokban fordul elő és néha méteres felületeket is von be. Ez elsősorban a kőfejtő középső részében fordul elő. A kvarc szürke kalcedonra települ, mely a kőfejtő jobb falán élénk kék fűrtökben, szalagokban, kérgekben is megjelent.

Kvarcváltozatok:

Kvarcos felületek zöldpalán, szerpentiníten, fekete mangánoxidokon ülve feketének tűnik

Nagy kvarcdrúza

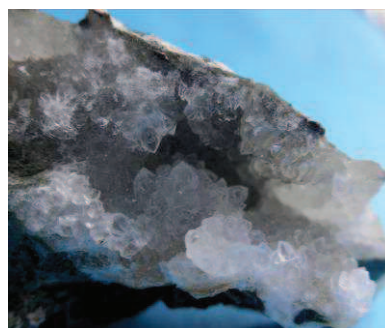
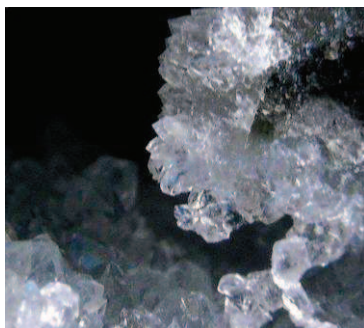
Részben mangános kérgen ülő kvarc

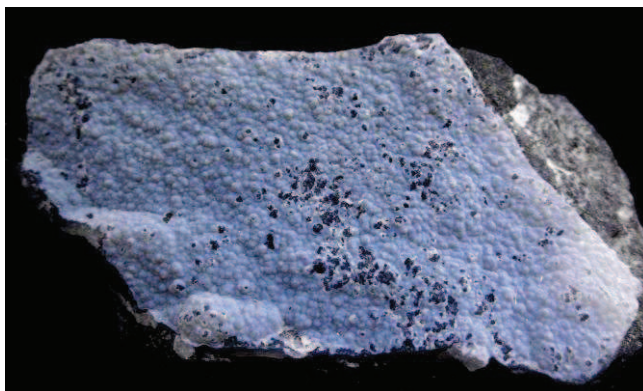
Kék kvarc

Kék kalcedonon ülő kvarckristályok

Változatos kvarckristályok

Élénk kék kalcedon

Ritkábban az enyhén zöldes, 1-3 mm-es kalcitkristályok töltik ki a repedéseket, a kalcit tömör ereket is képez.

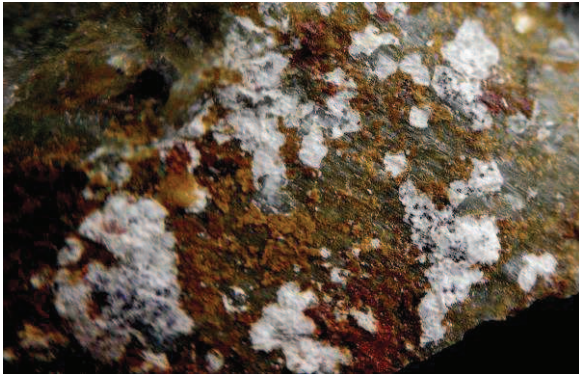
Karbonátok:

Kalcitos felület

Kalcitüreg

Fehér aragonittűkből álló sugaras halmazok

Leveles dolomitkristályokból képződött gömbök

A szerpentinásványok közül a zöldes-fehér, néha világos-barnás sugaras tremolit, a zöldes-fehér antigorit, a fehér talk, és a zöldes-sárgás rostos krizotil-azbeszt jelenik meg. A tömeges, a világostól a sötét zöldig minden árnyalatban előforduló klorit (az ún. nemes szerpentin) vastag erekben szövi át a szerpentiniteket, csúszásfelületén tükörfényes felülettel. Ezek az erek a kőfejtő jobb oldali sarkában voltak a leggyakoribbak.

Szerpentinásványok:

Antigorit és talk

Krizotil

Antigorit sugaras halmazai

Hosszú szálú krizotil

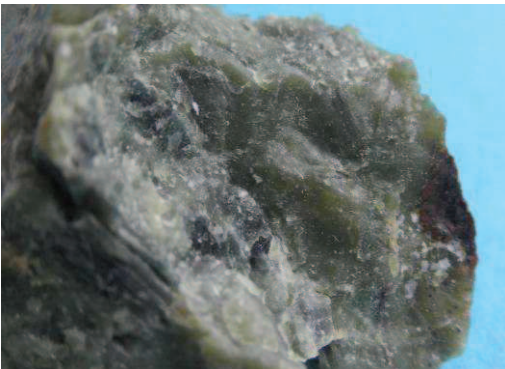
Tremolit (antigorit után)

Szerpentinít (elsősorban krizotilból áll)

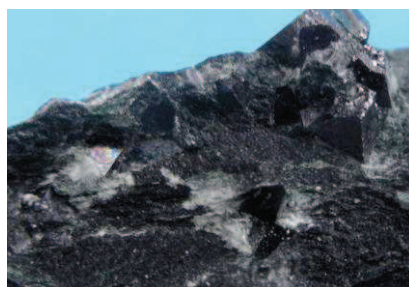
Szép rajzolatú szerpentinitek (a sötét zöld foltok már tömör klorit, azaz „nemes szerpentin”)

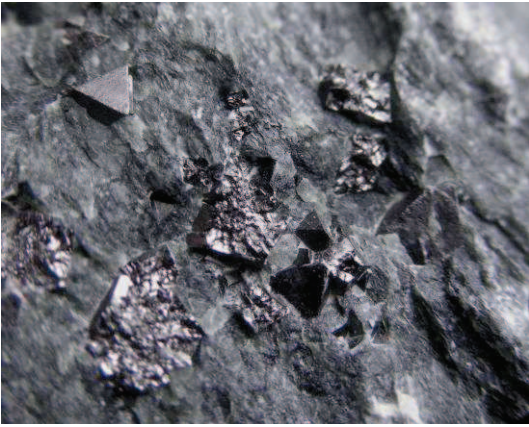
A faragásokhoz használt „nemes szerpentin”, azaz klorit

Az ércek közül a magnetit vezeti a sort, mely néha tömegesen pettyezi a sötétzöld palát, szerpentinítet, a könnyedén kipreparálható fényes, tökéletes kristályok elérhetik az egy cm-t is. Ehhez társul a formagazdag fenn-nőtt és tömeges pirit, mely ereket, bevonatokat is képez, néha már goethitté alakult, ilyenkor könnyen összetéveszthető gránáttal. A fekete, fényes, táblás ilmenit a magnetittel, pirittel együtt fordul elő. A kvarcos tömbökön nem túl gyakoriak a mangános kérgék, néha mangánoxid teljesen bevonja a kvarcot.

Ércásványok:

Különbféle magnetit-ikrek, a legnagyobb kristályok elérik az 1 cm-t is

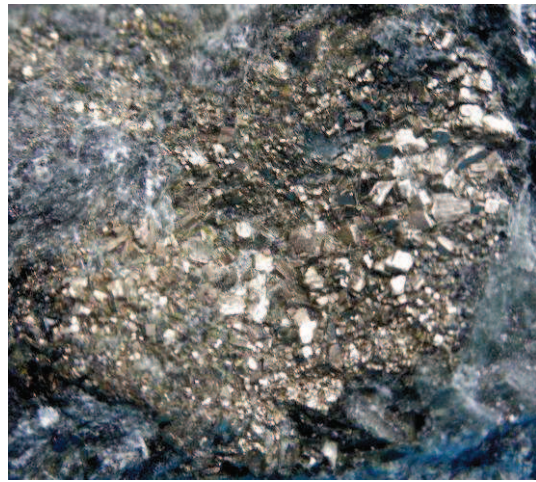
Magnetitcsoport

Táblás ilmenit

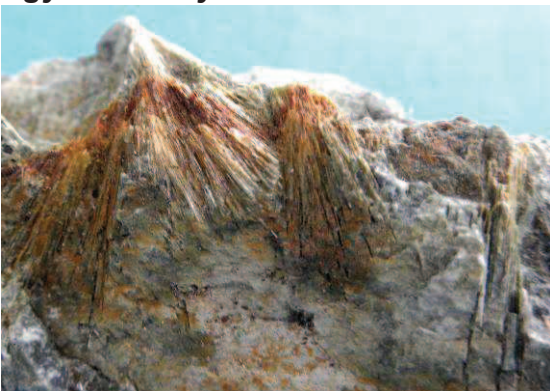
Nagy piritek

Piritfészek

A 2009-es gyűjtésnél a kőfejtő jobb oldali, a földút melletti részén először lettem figyelmes olyan sötétzöld, narancs-barna foltos kőzetekre, mellyel addig még nem találkoztunk. Ezek tömör klorit, sok és nagyon szép magnetit mellett, narancssárga vasdús gránátot (hessonit változat), pisztáciazöld epidotot és elvéve sárgás-zöldes, üvegfényű titanitot, valamint fényes-fekete lemezes ilmenitet is tartalmaztak. Ezen kívül egy lila színű ásványt is észleltem, amelyet még nem vizsgáltattam be. A kőfejtő hátsó falánál zöldes-fekete tús aktinolitot és sárgás-fehér albitet is találtam.

Egyéb ásványok:

Aktinolit tús halmazai

Albit 1,5 cm-t is elérő oszlopos kristályai

Diopszid fenokristály

1 cm-t is elérő fenn-nőtt epidot-kristályok

Sugaras, 5 cm-t is elérő epidotkristályok

Dolomiton apró sárgás titanit-kristályok

Tömör vörösös gránátfolt

Fenn-nőtt 2-3 mm-es gránátkristályok

Nem csoda, hogy a gazdag kínálat miatt a gyűjtők hamarosan szívükbe zárták a bányát és alig lehetett őket a gyűjtés végén kizavarni a bányából.

Sajnos a körülményes engedélykérési procedúra (már nem elég a bányatulajdonos engedélye, a kormányhivatalé is szükséges) az utolsó gyűjtést már megnehezítette, ennek ellenére érdemes belevágni, a bánya biztosan meghálálja.

A kőfejtő ásványainak teljes (?) listája:

Ásvány	Megjelenés
aktinolit	Sötétzöld tűs-sugaras halmazok
albit	Sárgásfehér kérges, foltok, erek
antigorit	Szürkés-zöldes rostos erek, amfiból utáni pszeudomorfózák
aragonit	1-3 mm fehér tűs kristályok kalcit mellett
diopszid	Zöldes erek, kérek, ritkán 1-3 mm-es fenn-nőtt kristályok
dolomit	1-3 mm-es leveles kristályokból álló fehér gömbök
epidot	Pisztácia-zöld erek, 1-3 mm-es kristályok
goethit	Rozsdabarna foltok, pirit utáni átalakok
gránát	Narancssárga, vörösbarnás tömegek, ritkán 1-2 mm-es fenn-nőtt kristályok
ilmenit	Fekete táblás fenokristályok
kalcedon	Szürke, vagy égszínkék gömbös-vesés kérges
kalcit	Világos-zöld 1-3 mm-es kristályok, foltok, erek
klorit	Több dm-t is elérő, a zöld minden árnyalatát mutató erek, fényes tömegek
kvarc	1-5 mm-es, színtelen, fehér kristályok
krizotil	Dm-t is elérő rostos, szálas tömegek
magnetit	1 cm-t is elérő fényes fekete oktaéderek, melyek ütésre kihullnak a kőzetből
mangánoxidok	Fekete bevonatok
pirit	5 cm-t is elérő arany színű lapdús kristályok, kristályhalmazok, erek, foltok, hintések, néha talk és aktinolit övezi
talk	Zsíros tapintású fehér, néha zöldes árnyalatú erek, tömegek
titanit	Sárgás-zöldes, világos barnás üvegfényű, 1-8 mm-es kristályok a gránátos kőzetben
tremolit	Tűs-sugaras, zöldes-fehér tömegek

A kőfejtő látogatása engedélyköteles, a tulajdonos elérhetősége:

Klöcher Basaltwerke GmbH, Werk Postmann

7463 Rumpersdorf 58, Tel-33-55/2302

e-mail: postmann@kloecher.at

Csoportos gyűjtésekhez Burgenland tartományi kormányzatának engedélye is szükséges, melyet a gyűjtés előtt min. egy hónappal előbb kell kérni (ügyintézési határidő 30 nap). A gyűjtést befejeztével német nyelvű gyűjtőjelentést kell leadni. A kormányzati hivatal elérhetősége: Amt der Burgenländischen Landesregierung Abt. 5, Hauptreferat III Natur- und Umweltschutz, 7001 Eisenstadt, Europaplatz 1, e-mail: post.abteilung5@bgld.gv.at

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

Felhasznált irodalom:

Göttinger M.A., Huber, P.: „Die Mineralien des Burgenlandes”, Landesmuseum Eisenstadt, 2009, WAB, Bd. 126

Fleischanderl, M. „Metamorphite im Burgenland”, Mitteilungen des Instituts für angewandte Geologie der Universität für Bodenkultur, Bd. 4, Wien, 2006, 35-69. oldal

A verőcei szénbánya újralfedezése

Előzmények

2011 tavaszán a „Geológiai kirándulások Magyarország Közepén” c. 2. sz. GeoKalauzban találtam Fehér Tamás „Földtani érdekességek Vác környékén” c. cikkét, amely Verőce környékéről, pontosan mondván a Katalin-völgyről közölt néhány adatot, mégpedig az ott valaha működő szénbánya földtani viszonyairól. Mivel a cikkben bentonitos rétegek is szerepeltek, melyek a MÁFI-ban bentonit kutatással foglalkozó tudósok is érdekelték, megbeszéltünk egy közös felfedező túrát, amelyet azonban hónapról hónapra halogattunk – már azt hittem, sose fog összejönni. Egyik gyűjtőtársam viszont, akinek meséltem az elveszett bányáról, már áprilisban nekiindult is gazdag leletekkel megrakodva tért haza, rengeteg szenesedett kovás fáról, szép levéllenyomatokról beszélt, sőt, másfél halacska is hozott, persze, nem élő, hanem agyaggalában lenyomatként őrzöttet. Lebeszélt mindjárt arról, hogy nyáron induljunk útnak, mivel a terep rendkívül kaotikus, inkább dzsungelhez hasonlít, mint bányászati területhez. Így szépen megvártuk az őszi lombhullást és 2011. november utolsó napsütéses napján felkerekedtünk a Katalin-völgybe.

A bánya története

Természetesen próbáltam kinyomozni a bánya múltját, de csak nagyon gyér adatokat sikerült beszerezni. A korábbi, Gyombola Gáborral végzett szénbánya-kutatásoknál eredményesen felhasznált Vitalis I. „Magyarország szénelőfordulásai” c. 1939-es kiadvány sem volt olyan beszédes, a bánya múltját egyáltalán nem említette, csak az I. világháború utáni próbálkozásokat, így más forrásokhoz kellett nyúlni. Így végül találtam néhány adatot Noszky J. 1940-es Cserháti monográfiában, Verőce község honlapján és fejlesztési tervében, így a forrásokat egybevéve sikerült rekonstruálni a bánya múltját. Közben Európában már a 18. század elején került sor a kőszén ipari hasznosítására, Magyarországon az első szén Sopron mellett Brennbergen termelték ipari szinten, a telepek 1753-ban történt felfedezését követően 1759-től. 1766-ban az udvari kamara kihirdette, hogy a vármegyék jelentsék be a bányászható tőzeg- és szénelőfordulásokat, minden megalapozott bejelentésre tőzeg esetén 24, szén esetén 40 dukátot fizettek. Nógrád vármegye akkor három helyet jelölt meg: Nógrádverőcét, Somoskőt és Tarjánt. 1768-ban meg is nyitották a szénbányát a Katalin-völgy ún. Nyulas-gödrében, és ez volt bizonyítottan Magyarország második szénbányája. Csak ennyit lehetett megtudni, hogy a terület a Váci Püspökség tulajdonában volt, és hogy a termelés néhány megszakítással 1776-ig tartott. Sajnos a miocén korú, inkább lignit, mint barnakőszén minőségű szén helyenként erősen átkovásodott, így a szénvagyon nagy része meddőre került. A szénrétegek vastagsága elérte a 60-70 cm-t, a felszín-közel bányászat ezért még úgy-ahogy kifizetődő volt, hosszú tárt nem hajtottak. Valószínűsíthető, hogy a bányászat leállításával a helyi lakosság azért emlékezetben tartotta a bányát és inséges időben kikapart még néhány lyukat, de ipari termelés csak az I. világháború után kezdődött, amikor Rédei és tsa. 500 m hosszú tárt (lejtaknát) létesítettek és ezzel 21.000 nm-es területet tártak fel. Vitalis már termelési adatokat is közölt:

1918-ban: 60.170 q, 1919-ben: 35.740 q, 1920-ban: 152.590 q és végül 1921-ben: 88.010 q szén termelt ki (1 q (mázsa) = 100 kg). Az azt követő időszakról már nem találtam adatot, így elképzelhető, hogy ezzel a szénbányászat végleg megszűnt, a terület jelenlegi állapota mindenképpen arra utal. A helyszínen több tárt és egy nagyobb lejtakna maradványai még láthatók, a régi, beomlott bányaépületeket dzsungel rejt.

A széntelep földtani viszonyai:

A széntelep miocén korú kőzetek veszik körül, a fedőben uralkodóan vastag pados gránátos, biotitos, amfibólos andezittufát találunk, alatta agyagásványosodott tufát, horzsakődarabkákkal, homokkővet. A 40-70 cm vastagságú szénréteg a vulkáni tufák közé ékelődött. Minden képződményre jellemző, hogy víz alatt rakódott le, így az sem meglepő, hogy a finom szemcsés, aleurit-szerű fedőrétegek a völgy felső szétágazásánál a szép levéllenyomatok mellett itt-ott hallenyomatokat is tartalmazhatnak. Vékony limonitos rétegek is lépnek fel a tufák közt. A völgyfőben a rétegsort szürkés-sárga, csillámos agyagos kvarchomok és breccsás amfiból-piroxénandezit zárja. A szénbánya völgyéből mellékvölgy nyílik, melynek völgyfőjében több cm-es kvarckavicsrétegre bukkanunk, amelyek a Duna IV. teraszszintjének felelnek meg. A

bányavölgyben vett agyagosodott tufaminták mindegyikében megjelent a montmorillonit, de csak egynél elérte azt a koncentrációt, melynek alapján bentonitnak nevezhető.

A szénteleg egyébként a völgy túlsó oldalán (a lőtér környékén) is megtalálható, Böckh szerint 1899-ben még felszíni kibúvása is volt.

Kalandra fel!

Fehér cikke alapján a kényelmesebb utat kívántuk bejárni, ezért a Katalin-pusztára vezető úton addig autóztunk, míg elértük a patakhidat, ott letértünk jobbra. Rosszat sejtettük, mivel már útközben láttuk, hogy az egész völgyet bekerített állattartó telep foglalja el és a bányába vezető út ezen keresztül halad. Nem is volt kétséges – „Belépni tilos” tábla is jelezte a magánterületet. Miután ismerősömmel tavasszal mégiscsak sikerült ezen átkelni, megpróbáltuk mi is, de alig hogy átléptük a birtokhatárt, máris két veszedelmes eb rohant felénk, így mozdulatlanul vártuk az ott ténykedő ember megérkezését. Hamarosan kiderült, hogy a könnyebb megoldásról le kell tenni, a tulaj nem szereti az idegent a területén, de a szénbányát az illető ismerte és láthatóan nem kedvelte, mivel ott szerinte mindenféle mély lyukak, rossz szellemek leselkednek az eltévedt vándorra, azaz nem „jó hely”. Azért elárulta, hogy a lőtérrel szemben átkelve a patakon meg fogjuk találni. Nos, ezt Fehér is leírta, csak hogy az egyetlen átkelőhely túlsó hídfőjét magas drótkerítés zárja le, így megakadályozva az átkelést, de az már nem derült ki cikkéből.

Híd a Lósi-patakon

Érdeklődő szürkemarhák – itt nincs tovább

Katalin-völgyi megálló a lőtérrel szemben

Előttünk a verőcei szénbánya a Nyulas-gödörben

A kép széléig ér a vaskerítés

...de itt már át lehet kelni a patakon

Tehát álltunk a mélyen bevágódott pataknál, a túloldalon áthatolhatatlannak látszó dzsungel és így, rövidesen a cél előtt már biztos voltam benne, hogy én ezt a bányát nem fogom látni. A bentonitvadászok azonban nem adták fel, megvető bátorsággal szembe szálltak a csúszós patakparttal, a kúszónövényes dzsungellel és máris eltűntek a völgy mélyében, majd csak kiáltásokat, kalapálást halottam. Kénytelen voltam, azokat a kis halmokat átkutatni, melyek még a patak előtt képződtek. Épületmaradványok között kotorászva hamarosan megglejttem azért a bánya majdnem összes kincsét, a vagy fél méteres kovás fákat, széndarabokat, homokkővet, tufát, csak a levélenyomatos agyagpala nem került elő (így a fotókhoz ismerősömtől kértem kölcsön).

Ha ezen átvergődtünk....

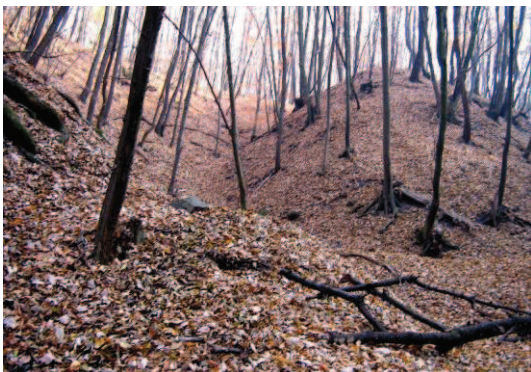
meredek meddőhányók várnak ránk

Agyagos-tufás rétegek

Félig beomlott lejtakna

Szénmeddő a völgyfőben

Szén- és kovásfadarabok a patak előtti hányón

Nagy kovás fatörzs a patak előtti hányón

A Borbély-hegy a szénbánya felől

Egy óra elteltével megjelentek a bátor felfedezőik, mindenféle zöldes-szürke agyaggal, szénnel megrakodva, kicsit összekarcolva, de a dzsungelharcot (tigrisekkel, óriáskígyókkal, alattomos vérnyulakkal)) épségben túlélték. Még a rossz bányászlelkek sem bántották őket. A másodkézből kapott információk ugyan nem azonosak a sajátokkal, de ez esetben meg kellett elégednem ezekkel is, na, meg a színhelyén készült fényképekkel és a patak előtti hányón talált leletekkel. Nem mondom, hogy eszméletlen jó dolgokat találtunk, de – ugyanúgy, mint hajdanán Gyombola Gáborral a kódsi, vagy a szápári szénbánya újrafelfedezésénél – kicsit bányászati régésznek is érezhettem magamat. Kis odafigyeléssel, alapos utánajárással a több mint 100 éves múlt is előcsalogatható.

A bányában való gyűjtést jó erőben lévő gyűjtőknek ajánlom, meg lehet kísérelni a Fenyves-hegy gerincéről való megközelítést is, ha onnan esetleg rá tudunk látni a túloldalon lévő lőtérré és így betájolni magunkat, a völgyfőben ugyanis csak meredek hegyoldal van, de nincs aljnövényzet.

A leletek

Ásványokat a következő kőzetekből gyűjtöttünk:

- vörös amfibólos-biotitos-gránátos tufa
- szürke amfibólos tufa
- lignitszerkezetű barna szén
- átkovácsodott szén
- kovás fatörzsök
- agyagos homokkő
- agyagosodott tufa (bentonit) – nem saját gyűjtés
- aleurit-szerű agyagpala – nem saját gyűjtés

A táblázat jelzi a bányában és környékén található ásványokat:

Ásvány	Megjelenés	Kőzet
almandin	1-5 mm-es mélyvörös kristályok	andezittufa
amfiból	1-5 mm-es zöldes-fekete léces kristályok	andezittufa, agyagos tufa
biotit	1-3 mm-es barna, ill. bronzszínű táblás kristályok	andezittufa, agyagos tufa
dolomit	sárgásfehér szemcsék	agyagos tufa
gipsz	1-3 cm léces kristályok, kérges	szén, kovás fák
goethit	sárga-barna földes halmazok, foltok, kérges	agyagos tufa, limonitos rétegek, homokkő
illit	fehér szálak, szemcsés halmazok	agyagos tufa
jarosit	sárga porszerű halmazok	szén, kovás fák, homokkő
kalcedon	kékes-szürke, fehér, kék gömbös-veses halmazok, kérges, erek	kovás fák
kalcit	fehér szemcsék	agyagos tufa
kálföldpát	fehér-szürkés fenokristályok	andezittufa, agyagos tufa
kaolinit	fehér szemcsés halmazok	agyagos tufa
klinoptilolit	színtelen, fehér szemcsék	agyagos tufa
klorit	zöld szemcsék, pikkelyek	zöld színű agyagos tufa
kvarc	szürke szemcsék homokkőben, agyagos tufában, tömör kvarc kovás fákban és kvarckavicsokban, 1-3 mm-es kristályok kovás fákban	homokkő, kovás fák, agyagos tufa, horzsaköves tufa és agglomerátum, Duna kavicssterasza
montmorillonit	zöldes-szürkés szemcsék	agyagos tufa
muszkovit	ezüstös finomlemezese szemcsék	agyagos tufa, agyagpala
pirit	apró szemcsék agyagban, 1-2 mm-es kristályok szépen	agyagos tufa, szén, kovás fák
plagioklász	szürkés fenokristályok	andezittufa

A tufák és agyagos tufák ásványai:

Almandin vörös tufában

Amfiból szürke tufában

Biotit tufában

Zöldes-szürke bentonit (agyagásványosodott tufa)

Kovás fák, kovásodott szén:

Teljesen átkovásodott barna fa

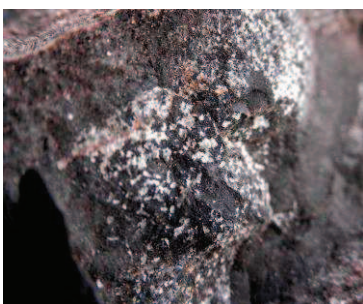

Fekete, félig átkovásodott szén

Fekete, kalcedon-eres kovás fa

A szén, kovás fák ásványai:

Gipszkristályok

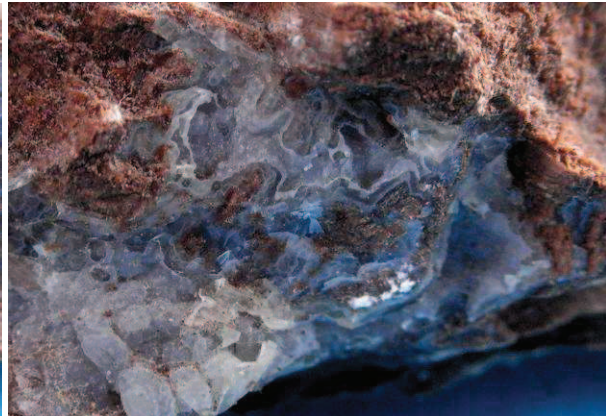
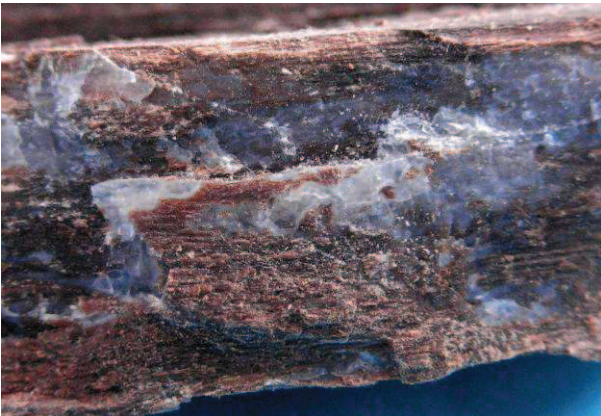
Jarosit- és gipszkéreg

Kék-fehér kalcedon

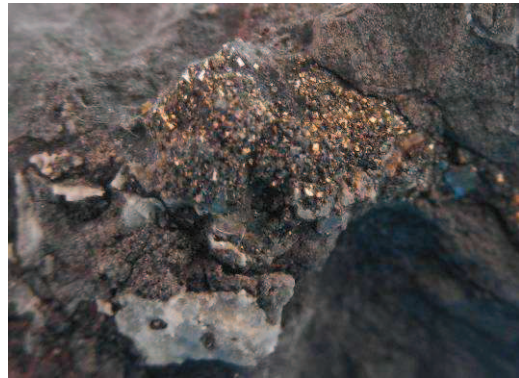
Fekete-fehér kvarckristályok szenesedett kovás fán, a fekete kristályokat szénpor festi

Kék kalcedonos ér és mellette achátszerű kalcedon nem szenesedett kovás fákából

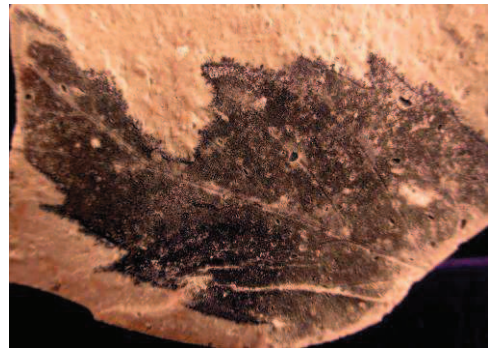
Pirit szénen

Pirit, gipsz szénen

Levéllenyomatok:

Fenti példányokat Polgár László gyűjtötte tavasszal

Ezeket már Krizsán Sándor gyűjtéséből szereztem

Ezek közül – a kvarcok, levéllenymatok kivételével - talán egyet sem tennénk vitrinbe, a vörösös-barna, vagy szenesedett fekete, teljesen átkovásodott, kék kalcedon-eres fák csiszolásával azért lehetne próbálkozni, valószínűleg hasonló szép eredményt lehet elérni, mint a várpalotai kovás fakkal.

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina, dr. Kovács-Pálffy Péter

Felhasznált irodalom:

Böckh H. (1899) „Nagy-Maros környékének földtani viszonyai” MKFI Évkönyve, XIII/1, 1-57

Fehér T. (2010) „Földtani érdekességek Vác környékén”, megjelent a GeoKalauz 2.számában „Geológiai kirándulások Magyarország közepén”, Hanten Kiadó Budapest, 137-142. oldal

Noszky J. (1940) „A Cserháthegység földtani viszonyai”, Stádium Sajtóvállalat Rt. Budapest, 174. oldal

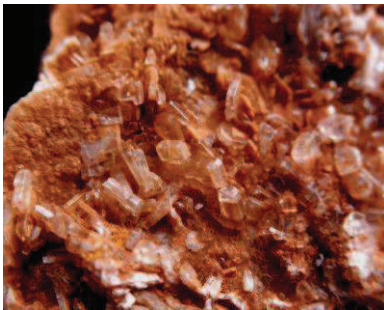
Vitalis, I. (1939) „Magyarország szénelődései”, Sopron, I-II. kötet, 306. oldal

Verőce település honlapja www.veroce.hu

Meleg-hegyi MAMIT-tábor és utóélete

Az idei őszi MAMIT-tábort Tóth Laci szervezte, jó kis csapat jött össze a gárdonyi családi házban, amely szálláshelyként szolgált. Miután a programban szereplő lelőhelyek többségénél már évekkel ezelőtt alaposan kitomboltam magamat, csak szombaton mentem le Gárdonyra, Laci értem jött és a szálláson találkoztam a többiekkel, akik már jól belakták a házat és előző napon minden fáradságot félretéve még a „védett lelőhelyek” listáján is munkálkodtak, ami nagyon dicséretes. A tábor középső napja két helyet tartogatott számunkra – a Meleg-hegy alján lévő barit-táró és hányója, valamint a Meleg-hegy déli lejtőjén lévő árkolásokat, felszíni törmeléket, amiben antimonitra, termésaranyra kívántunk vadászni. Egyik helyen sem jártam még. A csapat hamar elkészült a pakolással, útközben még egy gyors kávézás következett, aztán Sukorón áthajtva kocsival felmentünk a Kövecses-hegyen lévő vízműig, onnan gyalogoltunk a barit-táró hosszúra nyúló meddőjéig. Kapingáltunk a hányón, de bariton, kvarcon kívül másra (pl. szulfidokra) nem bukkantunk. Kb. másfél órás gyűjtést követően továbbindultunk Nadapra, az Antónia-hegy alján hagytuk a gépkocsikat, de Laci a társaság idősebb tagjait ingajáratban vitt fel a Meleg-hegy tetejére, ahol nagy ívben közelítettük meg a Meleg-hegy déli lejtőjén lévő árkolásokat, melyek közelében Horváth Tibi valamikor régen felfedezte az antimonitos ércesedést. Mivel a miskolciak már aznap délután vissza akartak utazni és felkínálkozott a lehetőség a gyors visszautazásra, elhatároztam, hogy minél több limonitos-antimonokkeres darabkát szedjek össze, aztán lássuk majd mikroszkóp alatt, mit nyújtanak. Miközben a többiek kitartóan verték a köveket az árkokban, a bokrok alatt, válogatás nélkül „összegereblyéztem” vagy 20 okkerkérges darabot, aztán lent kiabáltak, hogy megvan legalább a sztibikonit, melyből Ott Csaba nekem is adott egy darabkát, de többre már nem maradt idő, indulni kellett visszafelé. Otthon már másnap nekiestem a nem túl ígéretes mintáknak, megtisztítottam, aztán mikroszkóp alá helyeztem. És nem kis meglepetésemre az egyik adott, nem is keveset – az okkeres bevonatból felcsillantak a termésarany picinyi szemcséi, nem egy, nem kettő, hanem sok. És akkor vajon hányat sikáltam le körömkefével?

Barit-tárói leletek:

Baritok a Barit-táróról

Barit kvarcos kérgen

Sárga kvarckristály apró kvarcos kérgen

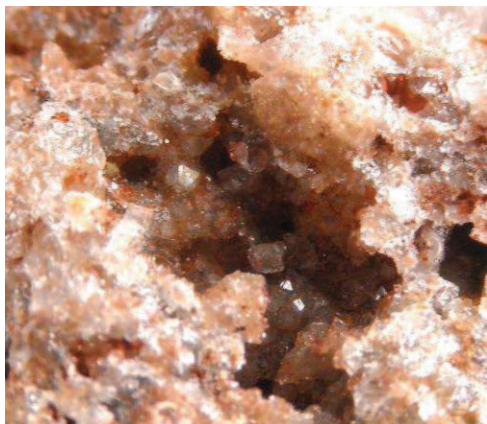
Vasoxiddal bevont kvarckristályok

Meleg-hegyi hangulat

Ásócsapat munkában

...és leletek:

Ba-farmakosziderit a hegy tetejéről

Hematit

Kalcedonos kéreg

Kalcedon-álalak?

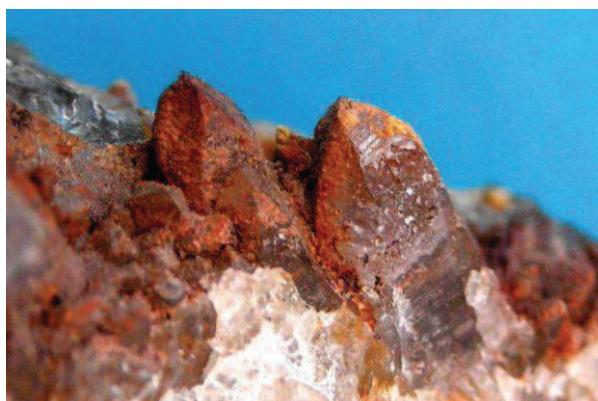
Kvarcos üreg

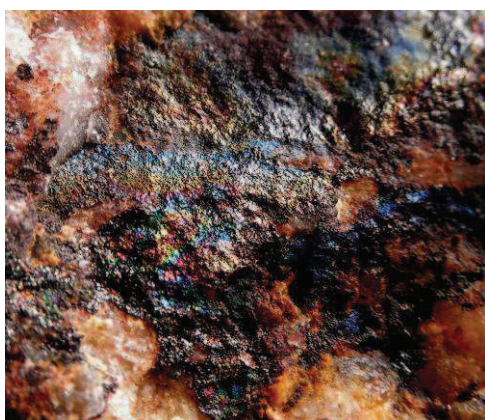
Vasoxidos kvarcok

Sárga kvarcok

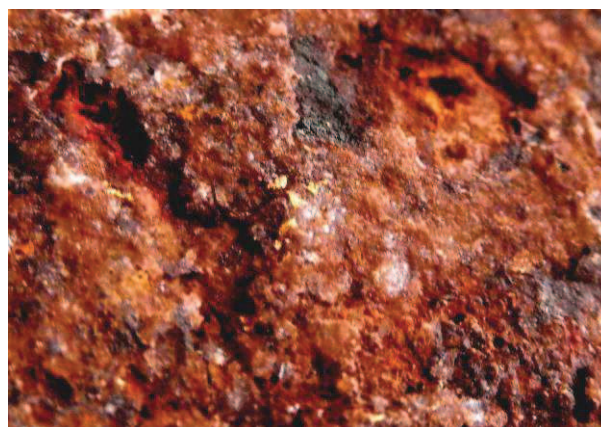
Vasoxidos kvarcok

Színes vasas kéreg

Antimónokker

Picurka aranyak okkeres kérgen – ez volt a legbecsesebb leletem a MAMIT-táborból

Nos, teltek a hetek, egyre színesebb lett a táj, kudarcba fulladt egy tervezett gyűjtés, de aztán felhívott Tóth Laci, hogy van-e kedvem, még egy kicsit kotorászni a Meleg-hegyen.... Naná, hogy volt, hiszen ki sem tudtam tombolni magamat.

Most egyenesen a tethelyre tartottunk és útközben tüzetesen átvizsgáltuk az össze gyanús darabot, az árkolások ugyanis már a Meleg-hegy tetején kezdődnek, kő van bőven. Találtam nagyon csinos vasoxidos darabokat, most is szedtem belőlük, hátha...

Kilátás a tóra

Az egyik horpa a Meleg-hegy oldalán

Sárguló erdő a lelőhelyen

Köd a Velencei-tó felett

Végig jártuk a terepet, míg Laci rá nem akadt egy jókora tömbre, melynek oldalán látszottak a jellegzetes zöldes-sárgás-barnás antimonokker-nyomok, én még nem messze tőle szintén találtam egy szép antimonitos darabot. Mindkettőből üde antimonitot és nagyon szép antimonokkeres átalakokat szedtünk ki. A nagy cséplés hozta az eredményt, a már összegyűjtött Meleg-hegyi anyagomat szépen bővítette. A korai sötétedés miatt az arzenátos helyre már nem jutottam el, de Tibitől kaptam pár szép mintát a nagy sziklából. A Meleg-hegy véleményem szerint még sok meglepetést és fejtörést szerezhet a mikroásványt gyűjtőknek (kizárólag azoknak ajánlom is gyűjtőhelynek), valóban izgalmas hely és kicsit irigylem Lacit, hogy ott kert alatt gyűjthet bármikor. A második nekifutásból egyetlen picinyi aranyat vittem haza, ott bujkált az egyik antimon-okkeres kő. Ilyen a gyűjtőszerencse!

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

A második gyűjtés legszebb leletei:

Narancsszínű vékonytáblás barit, kvarc

Ismeretlen ezüstös tűs kristályok

Antimonit utáni sztibikonit

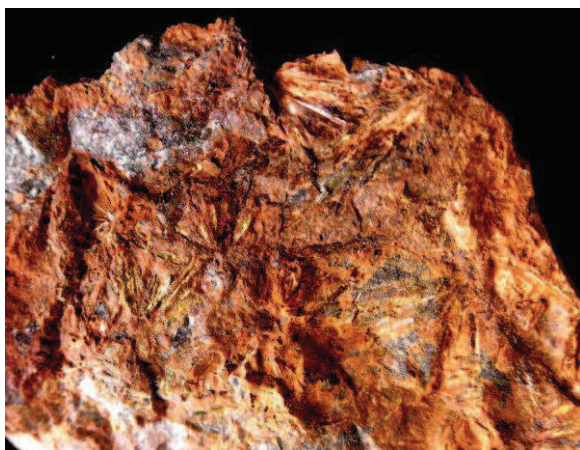
Hegykristályokból álló gombóc

Hematitos fészek

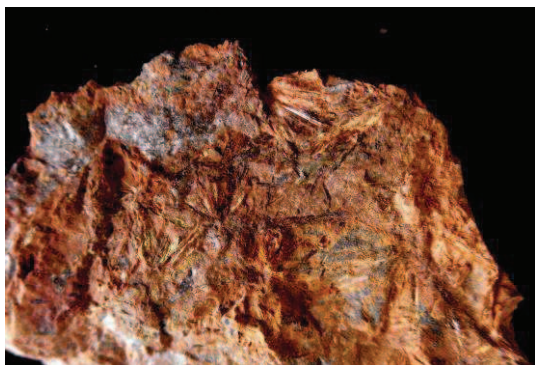
Narancsszínű valamik

Antimonit és antimonit utáni antimonokkerek

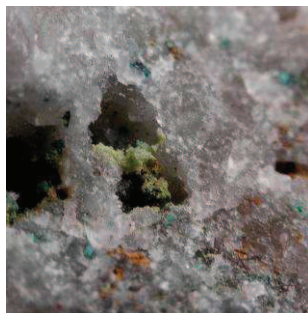
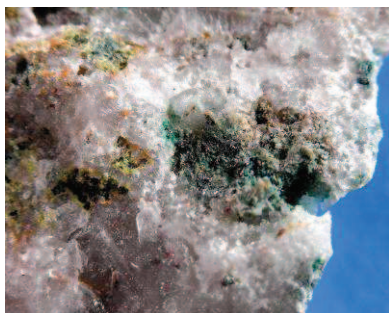
Szép hegyikristályok vasoxidos üregben

Antimonit és antimonokker

...és végül egy iciri-piciri magányos arany

Arzenátok Horváth Tibor gyűjtéséből

Hírek

Folytatódik az „Ásványok, ősmaradványok és lelőhelyeik védetté nyilvánításáról” szóló jogszabály előkészítése

2011 végére elkészült a MAMIT – mint az ásványgyűjtők egyetlen országos szakmai érdekképviselője - hivatalos állásfoglalása, valamint a Vidékfejlesztési Minisztérium az eddigi egyeztetéseket összefoglaló jelentése. A lelőhelyek adatainak felvételével és az adatszolgáltatási, engedélyezési rendszer kidolgozásával folytatódnak a munkálatok.

LAPIS-fotópályázat

A LAPIS német ásványgyűjtői szaklap 2011-ben tartotta 35. születésnapját, ez alkalomból fotópályázatot hirdetett, amelynek beküldési határideje 2011. dec. 31. volt. Szép számmal – összesen hat – magyar gyűjtő is vettek részt a pályázaton. A fotók megtekinthetők a www.lapis.de honlapon, valamint a Facebookon, ahol az egyes fotókra szavazni is lehet. A nyerteseket 2012. február végéig értesítik.

Orbán Béla gyűjtőtársunk blogot is készített néhány magyar résztvevő be nem küldött képeiről, elérhető a <http://asvanyoknyomaban.blogspot.com> -on.

A cremlingeni Ichtyosaurus – még sem haltak ki a jurában?

A Braunschweig felé vezető autópálya építkezésénél, Cremlingen község közelében gyűjtők és tudósok együtt ástak ki egy kb. 3 m hosszú új Ichthyosaurus fajt (halszerű dinoszaurusz), mégpedig alsó-kréta korú rétegekből (130 millió éves). Ezzel megdőlni látszik a halszerű dinoszauruszok a jura végére feltételezett kihalásának elmélete. A merevnyakú lény az *Acamptoneustes densus* nevet kapta, ez már a 3. dinoszaurusz-maradvány, ami onnan előkerült.

Forrás: www.hirado.hu

Nem őslény, nem úrlény - hanem Béke-tárói jégcsap
Fénykép: dr. Nagy László

A Béke-táró téli őrzői
Fénykép: dr. Nagy László